

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060105

DOM
2017-06-14
Stockholm

Mål nr
M 6243-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-06-22 i mål nr M 1463-16, se bilaga A

KLAGANDE

Smedsbo Jord o Grus i Avesta Aktiebolag, 556372-7618
Fridhem 9
774 92 Avesta

Ombud: Advokaterna M.L och C.H.B

MOTPART

Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd
774 81 Avesta

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1317248

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

BAKGRUND

Smedsbo Jord o Grus i Avesta Aktiebolag (Smedsbo Jord o Grus) fick den 5 februari 2014 tillstånd till täktverksamhet som omfattar bl.a. att till och med den 31 december 2018 lasta ut totalt 200 000 ton naturgrus från fastigheterna X m.fl. och efterbehandla täkten. För verksamheten föreskrevs som villkor bl.a. att en slutlig efterbehandlingsplan skulle ges in till tillsynsmyndigheten och att efterbehandling av sektion 1 och 2 skulle vara slutförd senast den 31 december 2014. Smedsbo Jord o Grus ansökte den 30 oktober 2014 om villkorsändring och begärde förlängning av tiden för efterbehandling av sektion 1 och 2 men fick avslag på sin ansökan genom miljöprövningsdelegationens beslut den 19 december 2014 och Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 20 mars 2015 i mål nr M 185-15.

Sedan Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd (nämnden) vid besök på platsen under våren 2015 konstaterat att efterbehandlingen av sektion 1 och 2 inte utförts till utsatt datum beslutade nämnden den 16 juni 2015 att förelägga Smedsbo Jord o Grus att vid äventyr av vite om 90 000 kr senast den 31 december 2015 efterbehandla slänter inom sektion 1 och 2 enligt den efterbehandlingsplan som godkändes den 18 juni 2014, samt tömma täktbotten inom sektion 1 och 2 på utbrutet material alternativt att utbrutet material skulle planas ut inom området. Vid nämndens inspektion den 9 februari 2016 konstaterades att sektion 1 och 2 inte var fullständigt efterbehandlade då en stor hög utbrutet material fortfarande förvarades inom framförallt sektion 2. Nämnden ansökte den 8 mars 2016 om utdömande av vitet om 90 000 kr.

Mark- och miljödomstolen, som ansåg att det fanns skäl att jämka vitet, förpliktade i den nu överklagade domen Smedsbo Jord o Grus att till staten betala vite om 25 000 kr.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Smedsbo Jord o Grus har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå ansökan om utdömande av vite.

Nämnden har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Smedsbo Jord o Grus har anfört i huvudsak följande:

Smedsbo Jord o Grus är inte verksamhetsutövare. Miljöprövningsdelegationen lämnade förvisso Smedsbo Jord o Grus tillstånd till täktverksamheten, men i samband med tillståndsprövningen förvärvades samtliga aktier i Smedsbo Jord o Grus av Gustavssons Grus AB (org nr 556269-1476). Verksamheten vid takten enligt gällande tillstånd bedrivs av Gustavssons Grus AB. Det har även nämnden uppmärksammat, vilket framgår av utdrag ur Svenska miljörapporteringsportalen jämte meddelande från miljöförvaltningen den 15 juli 2016. Det är dessutom Gustavssons Grus AB som har betalat avgift för täktverksamheten enligt faktura från länsstyrelsen daterad den 24 november 2015. Smedsbo Jord o Grus bedriver för närvarande ingen verksamhet, vilket framgår av bolagets årsredovisning för räkenskapsåret 2014-09-01 – 2015-08-31. Smedsbo Jord o Grus har i samband med varje tillsynsbesök sedan tillståndet meddelades upplyst tillsynsmyndigheten, genom dåvarande handläggaren, om att Smedsbo Jord o Grus inte bedriver den verksamhet som avses i föreläggandet. Upplysning enligt 32 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) har således lämnats. Det framgår även av miljörapporterna att Gustavssons Grus AB är verksamhetsutövare. Det har varit känt för tillsynsmyndigheten att Smedsbo Jord o Grus inte har bedrivit verksamheten. Det är tillsynsmyndigheten som har bevisbördan för att Smedsbo Jord o Grus är rätt adressat för föreläggandet.

Omständigheterna är sådana att tillsynsmyndigheten borde ha uppmärksammat och utrett frågan innan ett vitesföreläggande meddelades. Smedsbo Jord o Grus, som alltså numera är dotterbolag till Gustavssons Grus AB och dessutom ett vilande bolag, kan

mot bakgrund av faktiska förhållanden inte anses ha faktisk eller rättslig rådighet över verksamheten. Smedsbo Jord o Grus har således varit fel adressat för nämndens föreläggande.

Smedsbo Jord o Grus har till stöd för sin talan gett in och åberopat faktura för täktavgift för år 2015 ställd till Gustavssons Grus AB samt Smedsbo Jord o Grus årsredovisning för räkenskapsåret 2014-09-01 – 2015-08-31. Vidare har åberopats utdrag ur Svenska miljörapporteringsportalen den 15 juli 2016 där Gustavssons Grus AB anges som verksamhetsutövare samt en skrivelse daterad den 15 juli 2016 från nämnden angående miljörapporten, där fråga ställs om vilket bolag som bör stå som verksamhetsutövare i miljörapporten.

Nämnden har i huvudsak anfört följande:

På tillståndet för verksamheten står Smedsbo Jord o Grus. Smedsbo Jord o Grus har inte kommit in med någon upplysning om övertagande av verksamhet enligt 32 § FMH. I skriftväxlingen som skett efter vitesföreläggandet har Smedsbo Jord o Grus inte påstått att det bolaget är fel adressat eller att det saknar faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet.

Nämnden har till stöd för sin talan gett in och åberopat mottagningsbevis för två av nämndens beslut, Smedsbo Jord o Grus skrivelse till Länsstyrelsen i Dalarnas län gällande villkorsändring daterad den 29 oktober 2014 samt Smedsbo Jord o Grus skrivelse till nämnden angående komplettering/revidering av efterbehandlingsplan daterad den 12 maj 2015.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Ett vitesföreläggande ska vara riktat till en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer (adressater). Vite får enligt 2 § lagen om viten inte föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet. I mål om utdömande av vite ska domstolen pröva om det föreläggande ansökan avser är lagligen grundat och i den prövningen ingår att ta ställning till om vitesföreläggandet uppfyller

kraven i nämnda bestämmelse. Frågan i målet är således om Smedsbo Jord o Grus är rätt adressat för vitesföreläggandet.

Smedsbo Jord o Grus har först i Mark- och miljööverdomstolen invänt att det inte är Smedsbo Jord o Grus utan moderbolaget Gustavssons Grus AB som är verksamhetsutövare. Det finns inte någon legaldefinition av begreppet verksamhetsutövare i miljöbalken, utan en bedömning får göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet (se MÖD 2005:64). En grundläggande förutsättning för att någon ska anses vara verksamhetsutövare är att denne har faktisk och rättslig möjlighet att vidta åtgärder. Det utesluter inte att två eller flera fysiska eller juridiska personer samtidigt kan anses vara verksamhetsutövare (se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 18 september 2013 i mål nr M 975-13).

När det gäller den bevisning som Smedsbo Jord o Grus åberopat i Mark- och miljööverdomstolen till stöd för sitt påstående att Gustavssons Grus AB är verksamhetsutövare kan konstateras att fakturan för täktavgift från Länsstyrelsen i Dalarnas län daterad den 24 november 2015 är ställd till Gustavssons Grus AB samt att det på fakturan anges att den avser ”Smedsbo (Gustavssons Grus)” för år 2015. Detta tillsammans med uppgiften att Gustavssons Grus AB anges som verksamhetsutövare i den miljörapport som lämnades in den 15 juli 2016 ger stöd för uppgiften att Gustavssons Grus AB inträtt som verksamhetsutövare för täkten. Det utesluter dock inte att även Smedsbo Jord o Grus, vid sidan av Gustavssons Grus AB, skulle kunna anses ha haft faktisk och rättslig möjlighet att efterkomma vitesföreläggandet. Enbart det förhållandet att Gustavssons Grus AB övertagit aktierna i Smedsbo Jord o Grus och därmed blivit moderbolag behöver inte innebära att Smedsbo Jord o Grus inte fortsatt att också vara verksamhetsutövare.

Till stöd för att Smedsbo Jord o Grus inte längre är verksamhetsutövare har åberopats bolagets årsredovisning för räkenskapsåret 2014-09-01 – 2015-08-31 där det anges att Smedsbo Jord o Grus för närvarande inte bedriver någon verksamhet och att rörelseintäkterna under perioden uppgick till 0 kr. Vad som talar för att Smedsbo Jord o Grus har fortsatt som verksamhetsutövare är att det framgår av den skriftliga bevisning som nämnden har gett in och åberopat att Smedsbo Jord o Grus under den

tidsperiod som årsredovisningen avser både har ansökt om förlängning av återställningstiden och även gett in en komplettering/revidering av efterbehandlingsplanen. Ansökan om förlängning av återställningstiden av sektion 1 och 2 kom in till Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län den 30 oktober 2014 och därefter kom en komplettering/revidering av efterbehandlingsplan för tälkten in till miljö- och byggförvaltningen den 12 maj 2015. I båda skrivelserna anges att det är Smedsbo Jord o Grus som ger in dem även om det i sidhuvudet på den senare skrivelsen anges såväl Gustavssons Grus AB som ytterligare ett bolag, Bergkvist AB, förutom Smedsbo Jord o Grus. Båda skrivelserna har undertecknats av en firmatecknare för Smedsbo Jord o Grus och han får som företrädare för Smedsbo Jord o Grus förutsättas känna till vilket bolag som bedriver verksamheten. Det är tillståndshavaren som enligt 24 kap. 8 § miljöbalken kan ansöka om villkorsändring och det är dessutom naturligt att det är det bolag som bedriver verksamheten som ansöker om förlängning av återställningstiden och ger in en reviderad efterbehandlingsplan. Enligt uppgift från nämnden har Smedsbo Jord o Grus inte heller i skriftväxlingen efter att vitesföreläggandet meddelats invänt att Smedsbo Jord o Grus är fel adressat eller att Smedsbo Jord o Grus saknar faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet. Mot bakgrund av vad som har framkommit bedömer Mark- och miljööverdomstolen, oavsett att det inte finns skäl att ifrågasätta uppgiften att Gustavssons Grus AB också är verksamhetsutövare för tälkten, att nämnden har visat att även Smedsbo Jord o Grus har fortsatt att vara verksamhetsutövare och därmed får anses ha haft faktiskt och rättslig möjlighet att följa vitesföreläggandet. Smedsbo Jord o Grus är därför inte fel adressat och vitesföreläggandet är således lagligen grundat.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det av utredningen i målet framgår att föreläggandet har delgetts Smedsbo Jord o Grus och att det har vunnit laga kraft. Det är i målet ostridigt att föreläggandet i dess helhet inte har efterkommit. Det finns därför förutsättningar att döma ut vitet. Det har inte framkommit skäl för att jämka vitet ytterligare. Bolagets överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2017-07-12

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv, Roger Wikström, referent, och Ingrid Åhman samt tf. hovrättsassessorn Elin Samuelsson.

Föredragande har varit Lina Tengvar.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-06-22
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 1463-16

SÖKANDE

Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd
774 81 Avesta

MOTPART

Smedsbo Jord och Grus i Avesta Aktiebolag, 556372-7618
Fridhem 9
774 92 Avesta

SAKEN

Utdömmande av vite på fastigheten X m.fl.

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar Smedsbo Jord och Grus i Avesta Aktiebolag att till staten betala vite om tjugofemtusen (25 000) kronor.

Dok.Id 460434

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

Västmanland-Dalarnas miljö- och byggnadsnämnd (nämnden) har yrkat att Smedsbo Jord och Grus i Avesta Aktiebolag (bolaget) ska förpliktigas att betala vite om 90 000 kronor.

Till stöd för sin begäran har nämnden anfört i huvudsak följande.

Nämnden har den 16 juni 2015 förelagt bolaget att senast den 31 december 2015 efterbehandla slänter inom sektion 1 och 2 enligt en efter-behandlingsplan (godkänd den 18 juni 2014) samt att tömma täktbotten inom sektion 1 och 2 på utbrutet material, alternativt att utbrutet material planas ut inom området. Beslutet förenades med vite om 90 000 kr. Beslutet har vunnit laga kraft. Vid inspektion den 9 februari 2016 konstaterades att sektion 1 och 2 inte var fullständigt efterbehandlade. En stor hög utbrutet material förvarades fortfarande inom framförallt sektion 2. Men slänterna var efterbehandlade. Bolaget har alltså inte rättat sig utefter föreläggandet. Nämnden överlämnar till domstolen att bedöma om det är motiverat att jämka vitet.

Smedsbo Jord och Grus i Avesta Aktiebolag har, som bolaget får förstås, bestritt bifall till ansökan och har anfört följande.

Om inte tillståndet överklagats hade efterbehandlingen kunnat vara klar redan den 31 december 2014. Bolaget har uppfattat att nämnden, genom sitt beslut den 16 juni 2015 har flyttat fram tiden för efterbehandling av sektion 1 och 2 till den 31 december 2015. I samma beslut skriver nämnden ”Eftersom täktbotten i sektion 1 och 2 utgör en mindre yta gör nämnden bedömningen att iordningställande av växtetableringsskitet på täktbotten inom sektion 1 och 2 kan utföras samtidigt som de övriga sektionerna, dock senast till den 31 december 2018. Likaså kan planteringen på slänterna utföras senast till den 31 december 2018.”

Inom sektion 2 finns kvar utbrutet material som täcker en yta om ca 700 kvm, vilket är betydligt mindre än de 10 000 kvm som lagstiftaren hänvisar till i 20 c § andra stycket förordningen miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Sveriges Geologiska Undersökning har uttalat att ”Ett återställningsförfarande med en utjämning av de utbrutna massorna och sorterade upplagen innebär en risk i samma storleksordning som en borttransport av upplagen”.

Hela täktområdet ligger inom den yttre skyddszonen för vattentäkten. Närmaste avstånd från sektion 2 till den inre skyddszonen av Germundsbo vattentäkt är ca 750 meter.

Nämnden har inte kommunicerat med bolaget inför ansökan om utdömande

av vite; ansökan gjordes trots att det fanns inbokade möten med företrädare för miljöförvaltningen.

DOMSKÄL

I ett mål om utdömande av vite ska domstolen pröva om det föreläggande som avses med ansökan är lagligen grundat, om föreläggandet har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft och om adressaten har brutit mot föreläggandet. Om föreläggandet har överträtts ska domstolen pröva om adressaten haft ett giltigt hinder för att inte följa föreläggandet. Om det finns förutsättningar för att vitet ska dömas ut ska domstolen även pröva vitets storlek och beakta om det finns särskilda skäl att jämka det.

Bolaget har delgetts vitesföreläggandet. Föreläggandet vann laga kraft i maj 2015. Vi inspektionen den 9 februari 2016 hade delar av föreläggandet ännu inte följts; en hög med utbrutet material låg kvar inom sektion 2 (och möjligen någon mindre del av sektion 1).

Den situation som regleras i 20 c § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är inte för handen i detta fall. Bolaget kan därför inte befrias från de krav som ställs upp i föreläggandet genom att hänvisa till den bestämmelsen. Det har inte heller i övrigt framkommit något som tyder på att bolaget varit förhindrat att följa föreläggandet eller annars skulle haft giltig ursäkt för att inte göra det.

Det anförda innebär sammantaget att förutsättningarna för att döma ut vitet är uppfyllda.

Vitesföreläggandet avser efterbehandling av slänter och täktbotten inom sektion 1 och 2. Men utredningen ger vid handen att endast efterbehandling av täktbotten inom sektion 2 (och möjligen någon mindre del av sektion 1) återstod att utföra när efterlevnaden kontrollerades. Av det skälet bör endast en mindre del av det förelagda vitet dömas ut. Enligt mark- och miljödomstolens mening kan vitet skäligen bestämmas till 25 000 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV426)

Överklagande senast den 13 juli 2016.

Inge Karlström

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Inge Karlström, ordförande, och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Målet har föredragits av tingsnotarien Laura Eriksson.